

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

-

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

-

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

-

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

-

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

-

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

Aalto-yliopisto, Sustainability Hub / <https://www.aalto.fi/en/sustainability/aalto-sustainability-hub-steering-board>

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Toteamme em. asiasta ja erityisesti SUP-direktiivistä osana em. kokonaisuutta seuraavaa:

Yleistä

On tunnettua, että ”Uuden direktiivin tarkoituksena on edistää kiertoon perustuvia toimintamalleja sekä suosia uudelleenkäytettäviä tuotteita ja uudelleenkäyttöjärjestelmiä. Keskeisenä tavoitteena on vähentää syntyvän muovijätteen määrää sekä kertakäyttöisten muovituotteiden käytöstä johtuvia ympäristövaikutuksia.”

Tämä SUP-direktiivin tavoite on selkeä ja kannatettava sellaisenaan, sillä muovijätteet aiheuttavat ja tulevat aiheuttamaan merkittäviä haasteita luonnolle ja eliöstölle, koska suurin osa muoveista on tehty fossiilisista raaka-aineista, eivätkä ne hajoa luonnossa pitkänkään ajan kuluttua hiilidioksidiksi ja vedeksi.

Kertakäyttöisten muovipakkausten käytön rajaaminen sinne, missä ne ovat välttämättömiä, on vielä nyky-yhteiskunnassakin tavoiteltavaa. Muovipakkausten ympäristövaikutusten tarkastelun ei tulisi vaarantaa erityisesti elintarvikkeiden kannalta keskeisiä, pakattavan tuotteen ominaisuuksiin ja säilymiseen liittyviä vaatimuksia.

Tuotteen tarkoituksenmukaisella pakkauksella pidennetään tuotteen säilyvyyttä ja käyttöikää merkittävästi ja estetään näin ruokahävikin syntymistä. Lisäksi monissa tapauksissa perinteisen muovipakkauksen korvaaminen muilla materiaaleilla on osoittautunut melko haastavaksi tuotteen suojaamiseen tarvittavien barrier-ominaisuuksien takia. Tyypillisesti pakkauksen valmistamisen ja logistiikan ympäristökuorma muodostaa vain murto-osan itse elintarvikkeen ympäristökuormasta. Näiden syiden takia on olennaista kiinnittää erityistä huomiota siihen, minkälaisen pakkausten käyttöä rajoitetaan ja mistä vähennetään.

SUP-direktiivin haasteet

1. Suurin haaste liittyy siihen, että direktiivissä myös perinteiset luonnonkuitupakkaustuotteet (kasvikuipupohjaiset ja puukuipupohjaiset), jotka sisältävät pieniä määriä muovia tai sen kaltaisia polymeerejä, luokitellaan muovituotteeksi ottamatta kantaa siihen, ovatko ne biohajoavia vai eivät. On tunnettua, että luonnonkuitupakkaukset ovat yleisesti painavampia kuin muovipolymeereistä tehdyt pakkaukset. Tämä johtaa todennäköisesti siihen, että kuitupakkausten määrää vähennetään ja muovipakkausten määrää todennäköisesti lisätään, mutta ”muovipakkausten” kokonaismäärä vähenee. Tämä tuskin on ollut alkuperäisen direktiivin tarkoitus. Asia voidaan ratkaista määrittelemällä raja-arvo muovin määrälle luonnonkuitupakkaustuotteissa siten, että luonnonkuitupakkaustuotteet, joissa muovia < 10 %, eivät kuulu em. direktiivin piiriin.

2. Toinen merkittävä haaste liittyy määrittelyihin siitä, mitkä aineet tai yhdisteet kuuluvat direktiivin alaisuuteen ja mitkä eivät. Ehdotettu määrittely perustuu jaotteluun siitä, onko polymeeriä kemiallisesti modifioitu vai ei. Luonnon uusiutuvat kuidut ovat kasveissa ja puissa vain harvoin sellaisessa muodossa, että ne ovat käyttökelpoisia sellaisenaan raaka-aineena. Kuidut voidaan erottaa toisistaan joko mekaanisesti tai kemiallisesti tai näiden yhdistelmillä ja sen jälkeen käyttää joko kokonaan tai osana pakkauksia. Mikäli näin valmistetut kuidut kuuluvat direktiivin alaisuuteen, lisääntyy ”muovipakkausten” määrä huomattavasti massamäärältään ja päädytään samaan lopputulemaan kuin kohdassa 1. Tämä ei ole ollut alkuperäisen direktiivin tarkoitus. Asia voidaan ratkaista siten, että puuperäiset mekaaniset, kemialliset ja kemimekaaniset massat eivät kuulu em. direktiivin piiriin.

3. Myös kolmas merkittävä haaste liittyy määrittelyyn siitä, kuuluuko jokin aine tai yhdiste direktiivin alaisuuteen vai ei. Määrittelyssä on otettu pohjaksi se, onko polymeeriä kemiallisesti modifioitu vai ei. Eräs merkittävä teollisuuden ala on luonnon kuiduista erotetun tai sellaisenaan käytetyn selluloosan jatkokäsittely kemiallisesti uudelleenmuodotetuiksi. Yleisesti näistä selluloosapohjaisista yhdisteistä käytetään nimitystä selluloosajohdannaiset eli -derivaatat. Nykyisen määrittelyn mukaan kaikki selluloosaderivaatat ovat muoveja. Tämä aiheuttaa kuluttajissa hämmennystä, sillä suurin osa selluloosaderivaatoista ovat syötäviä ja niitä käytetään elintarvikkeissa korvaamaan luonnon omia tuotteita (mm. akasia Senegalin kumi, ksantaanikumi, apinanleipäpuu, jne.) Näiden selluloosasta valmistettujen selluloosaderivaattojen tarkoituksena on säästää näitä luonnonmukaisia aineita ja

näin tukea luonnon monimuotoisuutta. Asia ratkeaa sillä, että kaikki aineet, joilla on E-koodi, eivät kuulu SUP-direktiivin alaisuuteen.

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että myös fossiilisille muovituotteille on vielä paikkansa nyky-yhteiskunnassa, kunhan vain huolehditaan niiden asianmukaisesta keräämisestä, uudelleen käytöstä ja hävittämisestä. SUP-direktiivin tärkein asia tulisi olla, että sen avulla estetään fossiilisten ja biohajoamattomien aineiden tai niiden osien pääsemistä luontoon. Mikäli tässä ei onnistuta, on tärkeä vähentää fossiilisen, biohajoamattoman muovin tuotannon ja käytön määrää. Tämä ei saa kuitenkaan tapahtua biohajoavien muovituotteiden tai erityisesti direktiivissä muoviksi määriteltyjen uusiutuvien kuitutuotteiden kustannuksella.

Em. esitetyn perusteella tulisi SUP-direktiivistä poistaa tässä lausunnossa esitettyjen kohtien 1-3 mukaiset aineet, jolloin direktiivin alkuperäiset tavoitteet saadaan mahdollisimman tehokkaasti toteutettua.

Löyttyniemi Meri

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto - Aalto Sustainability Hub